

**Aspecte teoretice privind recunoașterea și executarea hotărârilor
judecătorești în lumina prevederilor Regulamentului nr. 44/2001 privind
competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și
comercială.**

Drd. Diana Duma
Facultatea de Drept
Universitatea București

Un rôle important dans la simplification des formalités relatives à la reconnaissance et à l'exécution des décisions judiciaires a été joué par l'adoption au niveau communautaire du Règlement CE nr.44/2001 relatif à la compétence, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale qui consacre le principe de la reconnaissance de plein droit des décisions judiciaires prononcées dans les Etats membres de l'Union Européenne.

Cette simplification, dans une première étape, servira à l'élimination de la procédure d'exequatur. Le but final est, en effet, la création d'un espace juridique européen unitaire dans lequel est intégrée la libre circulation des décisions (voir infra) également. Cela se concrétisera le moment où toutes les décisions circuleront sans le besoin de les reconnaître au préalable dans l'Etat d'exécution. La renonciation totale de la procédure d'exequatur constituera la réalisation du „principe du pays d'origine” dans la circulation des décisions. Par contre, on ne pourra pas renoncer concrètement à la vérification des standards minimales matériels et processuels, ainsi qu'au contrôle de la compétence internationale qu'après ceux-ci seront effectués, respectivement uniformisés, dans tous les Etats membres, ce qui suppose une harmonisation du droit privé et procédural.

**1. Considerații generale privind elaborarea Regulamentului CE nr. 44/2001 privind
competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială.**

Unul din scopurile primare ale Comunității Europene a fost să realizeze o piață comună între statele membre prin apropierea treptată a politicilor economice ale statelor membre¹. O condiție importantă pentru acest spațiu economic unitar este asigurarea protecției juridice suficiente în cazurile transfrontaliere.

Prin urmare, ajungem la concluzia că dezvoltarea pieței economice determină evoluția spectaculoasă a raporturilor juridice dintre state, precum și dintre cetățenii diferitelor state membre ale Uniunii Europene .

Tratatul privind Uniunea Europeană semnat la 07.02.1992 la Maastricht ² și intrat în vigoare la data de 01.11.1993 a reprezentat actul de naștere al unei noi entități³. După cum

¹ T. Ștefan, B. Andreșan-Grigoriu, *Drept comunitar*, Editura C. H. Beck, București, 2007, p. 6-9.

² J.O.F.C. nr. 191,1992.Deseori numit Tratatul de la Maastricht.

³ Art. din TUE Maastricht. Spre deosebire de celelalte 3 tratate originare, TUE Maastricht a fost numerotat folosindu-se litere iar nu cifre.

declara preambulul, cele douăsprezece state membre au decis să parcurgă o nouă etapă în procesul de integrare europeană inițiat prin constituirea Comunităților Europene.

Printre obiectivele pe care și le propuneau amintim promovarea unui progres economic și social echilibrat și durabil, în special prin crearea unui spațiu fără frontiere interne, afirmarea identității sale pe scară internațională, în special prin punerea în aplicare a unei politici externe și de securitate comună, întărirea protecției drepturilor și intereselor resortisanților statelor membre prin instituirea unei Cetățenii a Uniunii, precum și dezvoltarea unei cooperări strânse în domeniul justiției și afacerilor interne.

Pentru corecta desfășurare și dezvoltare a raporturilor juridice internaționale se impune adoptarea unor reglementări legale uniforme la nivel european, inclusiv în materia recunoașterii hotărârilor judecătorești și arbitrale străine pronunțate în diferite state ale Uniunii Europene. Numai prin eliminarea formalităților existente în această materie se poate asigura respectul deplin al drepturilor câștigate prin hotărâri judecătorești pronunțate de instanțe din alte state decât cele pe teritoriul cărora se solicită recunoașterea și aplicarea efectelor pe care hotărârile pronunțate le produc în concret.

Pentru a reglementa cadrul juridic ce guvernează raporturile de drept internațional privat român, suplimentar ratificării unor acorduri internaționale, Guvernul României a abrogat prin OUG nr. 138/2000 art. 375 din Codul de procedură civilă, care reglementa recunoașterea și executarea hotărârilor străine, urmând a se aplica *Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat*¹, care realizează pentru prima dată în legislația românească o reglementare de ansamblu în cadrul dreptului internațional privat.

Cu ajutorul acestui act normativ se determină, pe de o parte, legea aplicabilă unui raport juridic cu element de extraneitate și instanța competentă soluționării litigiilor născute din asemenea raporturi, iar, pe de altă parte, procedura ce trebuie îndeplinită pentru a da efecte în România unei hotărâri străine².

Legea nr. 105/1992 are caracter de drept comun în materie, în relațiile dintre țara noastră și state care nu sunt membre ale U. E. și în măsura în care nu s-au reglementat alte soluții pe cale convențională.

Legea nr. 105/1992 a fost armonizată, în mare măsura, cu dispozițiile Convențiilor de la Bruxelles și Lugano care reglementează recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în *acquis-ul comunitar*. Legea este în acord și cu prevederile Convenției privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, Roma, 1980.

Prevederile actului normativ comunitar ce înlocuiește Convenția de la Bruxelles I, respectiv Regulamentul nr. 44/2001, au fost luate în considerare la completarea și modernizarea reglementărilor privind recunoașterea și executarea hotărârilor străine în materie civilă și comercială, prin adoptarea Legii nr.187/2003 privind competența de jurisdicție, recunoașterea și executarea în România a hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială, pronunțate în statele membre ale Uniunii Europene³. Legea nr. 187/2003 care a transpus până la aderarea României la UE Regulamentul nr. 44/2001 a fost abrogată

¹ publicată în M. Of. nr. 245/01.10.1992 și intrată în vigoare la 1 decembrie .

² Pentru detalii privind procedura recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești străine în România din perspectiva Legii nr.105/1992 vezi S. Zilberstein, *Procesul civil internațional*, - ediția a II-a, Editura Lumina Lex, București, 2001, p. 98-103.

³ publicată în M. Of. nr.333/16.05.2003 și abrogată prin OUG nr.119/2006 (publicată în M. Of. nr. 1036/28.12.2006), ordonanță aprobată cu modificări prin Legea nr. 191/2007 (publicată în M. Of. nr. 425/26.06.2007).

prin O. U. G. nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană.

Potrivit Legii nr. 191/2007 pentru aprobarea O. U. G. nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană, în vederea aplicării Regulamentului nr. 44/2001 cererile pentru recunoașterea, precum și cele pentru încuviințarea executării silite pe teritoriul României a hotărârilor în materie civilă și comercială, pronunțate într-un alt stat membru al Uniunii Europene, în condițiile prevederilor Regulamentului nr. 44/2001, sunt de competența tribunalului. Hotărârea astfel pronunțată poate fi atacată numai cu recurs¹.

În concluzie, o dată cu integrarea României în Uniunea Europeană începe să își producă efectele Regulamentul nr. 44/2001, ale cărui prevederi au aplicabilitate directă în raporturile de drept internațional privat, dintre România și statele membre ale Uniunii Europene, în materiile limitativ și expres prevăzute în instrumentul european mai sus menționat.

La nivel european, un prim pas în dezvoltarea cooperării judiciare l-a constituit semnarea, în 1968, a Convenției de la Bruxelles privind competența jurisdicțională și executarea hotărârilor în domeniul civil și comercial din 27 septembrie 1968. Sistemul consacrat prin această convenție a fost ulterior (în 1988) extins și față de țările din Asociația Europeană a Liberului Schimb, prin Convenția de la Lugano. În urma Tratatului de la Amsterdam (1999), Consiliul Uniunii Europene a adoptat, în 2000, Regulamentul nr. 44 (intrat în vigoare în 2002) privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, Regulament care asimilează, practic, dispozițiile Convenției de la Bruxelles, motiv pentru care îi și poartă numele (Regulamentul Bruxelles).

Ratificarea Tratatului de la Amsterdam a permis adoptarea unui regulament în locul unei convenții, act cu forță juridică superioară, și anume Regulamentul nr. 44/2001, aplicabil în prezent statelor membre ale U. E., cu excepția Danemarcei, care a optat să nu participe². Astfel, în relațiile dintre Danemarca și celelalte state membre se vor aplica prevederile Convenției de la Bruxelles³.

¹ În acord cu prevederile Legii nr. 191/2007 în cazul hotărârilor judecătorești pronunțate în România și pentru care se solicită recunoașterea sau încuviințarea executării într-un alt stat membru al Uniunii Europene, competența de a emite, potrivit art. 54 din Regulamentul nr. 44/2001, certificatul prevăzut în anexa V din același regulament aparține primei instanțe. În cazul în care, potrivit art. 57 din Regulamentul nr. 44/2001, se solicită recunoașterea sau încuviințarea executării pe teritoriul unui alt stat membru al Uniunii Europene a unui act autentic, executoriu potrivit legii române, competența de a emite certificatul prevăzut în anexa VI din același regulament aparține judecătoriei în a cărei circumscripție se află emitentul actului. În cazul în care se solicită recunoașterea sau încuviințarea executării pe teritoriul unui alt stat membru al Uniunii Europene a unei hotărâri pronunțate de instanța română, în condițiile legii, pentru încuviințarea unei tranzacții judiciare, competența de a emite, potrivit art. 58 din Regulamentul nr. 44/2001, certificatul prevăzut în anexa V din același regulament aparține acelei instanțe.

² Danemarca, Regatul Unit și Irlanda au un statut special în ceea ce privește cooperarea judiciară, precum și în alte domenii. Aceste state beneficiază de opțiunile de a refuza, respectiv de a accepta aplicabilitatea unor noi acte comunitare care cresc gradul de integrare în U. E.

³ Într-o decizie recentă a Curții Federale de Justiție din Germania (06.05.2004) s-a reținut acest aspect în mod expres și drept urmare, cauza, care privea o cerere de executare în Germania a unei hotărâri judecătorești emise în Danemarca, a fost judecată prin prisma Convenției de la Bruxelles și a Convenției de la Haga din 1965.

Rațiunea adoptării acestui act comunitar rămâne aceeași ca a fostei Convenții de la Bruxelles din 1968, și anume stabilirea unor reguli uniforme de procedură pentru instanțele aparținând statelor membre, precum și asigurarea recunoașterii și punerii în executare a unor hotărâri străine. Regulamentul are același domeniu de aplicare ca și Convenția și cuprinde aceleași excepții, dar începând cu art. 7, nu mai corespunde numerotarea articolelor. Prezentul Regulament, însă, a înlocuit și modificat conținutul Convenției de la Bruxelles cu privire la competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială, încheiată de către statele membre în 1968.

Regulamentul nr. 44/2001, în vigoare de la 01.04.2002, se aplică în materie civilă și comercială, indiferent de natura instanței. Acest Regulament a intrat în vigoare la data de 01.03.2002¹.

Regulamentul nr. 44/2001 cuprinde reguli privind competența de soluționare a litigiilor născute dintr-un raport de drept internațional privat în materie civilă și comercială, precum și norme privind recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești pronunțate în statele Uniunii Europene. Regulamentul cuprinde răspunsul la două probleme juridice în cazul în care intervine un litigiu între persoane care aparțin a două state membre diferite, și anume :stabilirea competenței instanței care urmează sa soluționeze cauza în speța și procedura de recunoaștere și executare a titlului executoriu obținut împotriva părții adverse.

Dispozițiile Regulamentului Bruxelles I sunt interpretate potrivit articolului 68 din Tratatul de instituire a Comunității Europene (versiunea consolidată), astfel: Conform acestei prevederi, o instanță a unui Stat Membru „ale cărei hotărâri nu mai pot fi atacate printr-o cale de atac prevăzută în dreptul intern” trebuie să se adreseze Curții Europene de Justiție, în vederea pronunțării de către aceasta a unei hotărâri preliminare, în ceea ce privește valabilitatea sau interpretarea actelor juridice respective.

Spre deosebire de Protocolul de la Luxemburg la Convenția de la Bruxelles nu toate instanțele naționale, ci doar instanțele de ultim grad de jurisdicție se pot adresa Curții Europene de Justiție.

Cel mai important aspect însă îl constituie faptul că, în virtutea principiului efectului direct al dreptului comunitar asupra sistemelor juridice ale statelor membre, în materia recunoașterii și executării hotărârilor pronunțate de instanțele judecătorești din aceste state, devine aplicabil Regulamentul nr. 44/2001 al Consiliului Uniunii Europene privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială.

În preambulul Regulamentului nr. 44/2001 sunt expuse **principiile** recunoașterii și executării hotărârilor pronunțate de o instanța dintr-un stat membru într-un alt stat membru.

Pentru atingerea obiectivului liberei circulații a hotărârilor în materie civilă și comercială este necesar și oportun ca normele care reglementează competența, recunoașterea și executarea hotărârilor să fie reglementate de un instrument juridic comunitar cu caracter obligatoriu și aplicabilitate directă.

Astfel fiind, se precizează că în scopul liberei circulații a hotărârilor, hotărârile pronunțate într-un stat membru legat de prezentul regulament trebuie să fie recunoscute și

¹ În ceea ce le privește pe „vechile” State Membre, Regulamentul a intrat în vigoare la data de 1 martie 2002, în ceea ce privește Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Letonia, Polonia, Slovacia, Slovenia, Republica Cehă, Ungaria și Cipru, Regulamentul a intrat în vigoare la data de 1 mai 2004, în ceea ce privește România și Bulgaria, Regulamentul a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2007.

executate în alt stat membru legat de prezentul regulament, chiar dacă debitorul împotriva căruia s-a pronunțat hotărârea are domiciliul pe teritoriul unui terț stat.

În interesul administrării armonioase a justiției este necesar să se reducă la minimum posibilitatea acțiunilor concurente și să se evite pronunțarea de hotărâri ireconciliabile în două state membre. Trebuie să existe un mecanism clar și eficace de rezolvare a acțiunilor de litispendență și a celor conexe, precum și de înlăturare a problemelor care decurg în urma diferențelor naționale referitoare la determinarea datei la care se consideră că o acțiune este în curs. În sensul prezentului regulament, este necesar ca data în cauză să fie definită în mod independent.

Încrederea reciprocă în administrarea justiției la nivel comunitar justifică recunoașterea de plin drept a hotărârilor pronunțate într-un stat membru fără să fie necesară recurgerea la vreo altă procedură, exceptând cazurile de litigiu.

În virtutea aceluiași principiu al încrederii reciproce, procedura în temeiul căreia o hotărâre pronunțată într-un stat membru devine executorie în alt stat membru trebuie să fie eficientă și rapidă. În acest scop, declarația privind titlul executoriu al unei hotărâri trebuie să fie făcută practic automat în urma unor verificări pur formale a documentelor furnizate, fără ca instanța să aibă posibilitatea de a invoca din oficiu unul din temeiurile de neexecutare prevăzute de prezentul Regulament.

Cu toate acestea, respectarea dreptului la apărare impune ca pârâtul să aibă posibilitatea de a formula un recurs în cadrul unei proceduri contradictorii împotriva titlului executoriu, dacă consideră că există unul din temeiurile de neexecutare. De asemenea, și reclamantul trebuie să aibă la dispoziție căi de atac în caz că cererea sa pentru o declarație de titlu executoriu este respinsă.

Principalele capitole din cadrul Regulamentului sunt :

A - normarea competenței internaționale în materie civilă și comercială – în cazuri individuale se reglementează și competența teritorială , chiar și competența după materie.

Reglementarea competenței internaționale depășește formularea normei de împuternicire din Tratatul UE .

În cadrul domeniului său de aplicare Regulamentul CE nr. 44 din 2001 îndepărtează reglementările naționale cu privire la competența internațională .

În plus, Regulamentul C.E. nr. 44 din 2001 cuprinde în cazuri individuale și prevederi privitoare la competența teritorială după materie. În primul rând este vorba de reglementarea competenței internaționale a statelor membre.

În domeniul de aplicare a Regulamentului statele membre vizate – atunci când sunt competente internațional – sunt obligate să asigure accesul la o instanța.

b - recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești date în statele membre – în cadrul procedurii de recunoaștere și executare a hotărârilor judecătorești competența internațională pentru judecarea cauzei nu poate fi verificată , decât în cazuri excepționale.

În acest mod se promovează o libertate a hotărârilor ¹.

Astfel fiind, o ordine internațională unitară a competenței este o condiție de neînlăturat pentru o punere în executare internațională a hotărârii.

Verificarea ulterioară a competenței internaționale a instanței statului în care s-a judecat cauza este exclusă, cu câteva excepții expres și limitativ precizate în art. 35 alin 1 din Regulament C. E. nr. 44 /2001.

¹ Considerentele 6-10 din Preambul consacră „libera circulație a hotărârilor”.

2. Domeniul de aplicare în timp

În principiu, prevederile Regulamentului privind recunoașterea și executarea sunt aplicabile doar în situația în care la momentul introducerii acțiunii, acesta era în vigoare nu numai în Statul Membru de origine, ci și în Statul Membru de executare (Art. 66 alin. (1)).

Acest aspect este reglementat în articolul 66 din Regulament. În principiu acesta se aplică numai acelor cereri și acte oficiale care au fost depuse, respectiv începute, după ce Regulamentul a intrat în vigoare, conform dispozițiilor art. 66 alin 1.

Articolul 66 alin. 2 prevede o regulă de tranziție pentru hotărârile care au fost date după intrarea în vigoare a Regulamentului dar care au fost intentate înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului. Astfel fiind, reținem că în cazul în care acțiunea a fost introdusă în Statul Membru de origine, înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului, hotărârile pronunțate ulterior acestui moment, vor putea fi recunoscute și executate, în conformitate cu dispozițiile Capitolului III, atunci când:

a) Acțiunea a fost introdusă, după ce fie Convenția de la Bruxelles, fie Convenția de la Lugano, intraseră în vigoare atât în Statul Membru de origine, cât și în Statul Membru în care trebuie recunoscută hotărârea;

b) În toate celelalte cazuri în care instanța a fost competentă, în baza unor dispoziții care erau în concordanță cu dispozițiile privind competența, prevăzute la capitolul II sau într-o convenție dintre cele două State Membre, care era în vigoare la momentul introducerii acțiunii.

Prevederea de la lit. b) prezintă importanță din punct de vedere al recunoașterii și executării hotărârilor românești, având în vedere Legea nr. 187/2003, deoarece prevederile acestei legi sunt în concordanță cu dispozițiile capitolului II al Regulamentului, privind competența.

Regulamentul retroactivează în măsură limitată¹.

În esență, trebuie să reținem că dispozițiile Regulamentului se aplică numai acelor cereri și acte oficiale care au fost depuse respectiv începute după intrarea în vigoare a Regulamentului iar în cazul în care cererea a fost depusă în statul membru originar înainte de intrarea în vigoare a acestui ordin, hotărârile pronunțate după acest moment vor fi recunoscute și puse în executare conform capitolului III.

3. Domeniul de aplicare după materie

Totodată remarcăm că domeniul de aplicare după materie al Regulamentului, și anume, materia civilă și comercială este reglementat de articolul 1. Acesta poate fi limitat prin reglementări comunitare speciale, conform dispozițiilor art. 67 și prin acorduri în domenii speciale conform art. 71². În acest caz Regulamentul este subsidiar.

Limitarea la materia civilă și comercială exclude în special cauzele de drept public.

În jurisdicția Convenției Europene privind competența instanțelor și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială Curtea Europeană de Justiție se bazează în interpretarea acestei noțiuni nu pe dreptul statului membru în cauză, ci extrage

¹ Curtea Europeană de Justiție a decis la 28.10.2004 în litigiul C-265/02, Nurnberger Versicherung/Portbridge că prioritatea acordurilor speciale se aplică și atunci când pârâțul – datorită instanței competente în baza acordului special – se împotrivesc procesului.

² Problemele preliminare pot fi evaluate conform dreptului public, fără ca aplicarea Regulamentului să fie exclusă.

din totalul acestor ordini de drept, prin compararea dreptului și din scopurile Convenției europene privind competența instanțelor și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială, o noțiune europeană a materiei civile și comerciale. Acest lucru este mai dificil de realizat în practică, întrucât granița dintre dreptul public și privat diferă în statele membre.

Astfel fiind, trebuie să subliniem că în ceea ce privește definirea noțiunii de „materie civilă și comercială”, C. E. J. a dispus interpretarea în mod autonom din punctul de vedere al Regulamentului, ceea ce înseamnă că ea nu trebuie să fie interpretată raportat la dreptul intern al fiecărui Stat Membru, în parte, ci la obiectivele și structura Regulamentului, și după aceea la principiile generale care derivă din corpus-ul sistemelor legislative naționale¹.

C. E. J. a considerat² că acțiunea civilă având ca obiect solicitarea de daune pentru repararea unui prejudiciu cauzat unei persoane, ca urmare a comiterii unei fapte penale, este de natură civilă, chiar dacă a fost exercitată într-o procedură penală. În unele sisteme

¹ Drept exemplu reținem speța LTU/Eurocontrol (14 octombrie 1976, LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG v Eurocontrol): În această procedură, reclamanta Eurocontrol a solicitat instanței germane competente să încuviințeze executarea silită a unei hotărâri pronunțate de o instanță belgiană, prin care s-a dispus ca pârâta LTU să-i plătească primei anumite sume, impuse de Eurocontrol drept taxe de utilizare a echipamentului și a serviciilor sale. Eurocontrol a stabilit, la încheierea contractului, în mod unilateral, ca loc de executare a obligației, locul sediului său social și a ales instanțele interne competente pentru judecarea litigiilor cu privire la îndeplinirea obligațiilor contractuale. C. E. J. a considerat că, deși este posibil ca anumite hotărâri pronunțate în cadrul unor proceduri în care sunt implicate o autoritate publică și o persoană de drept privat să intre în sfera de aplicare a Convenției (în prezent, a Regulamentului), situația se schimbă atunci când autoritatea publică este implicată într-un litigiu privitor la exercitarea autorității sale de stat. Aceasta este situația în cazul unui litigiu – la fel ca acesta – care se referă la recuperarea unor taxe, datorate de o persoană de drept privat, unei autorități publice sau unui organism internațional, pentru utilizarea echipamentului și a serviciilor furnizate de către acesta, în special atunci când această utilizare este obligatorie și exclusivă. Se aplică, cu atât mai mult, atunci când nivelul taxelor, metodele de calcul și procedurile de colectare sunt stabilite în mod unilateral față de utilizatorii, când autoritatea respectivă a desemnat în mod unilateral, ca loc de executare a obligațiilor contractuale, locul sediului său și a ales instanțele interne pentru judecarea litigiilor. În baza acestor criterii, se exclude din sfera de aplicare a Convenției (acum a Regulamentului) o hotărâre pronunțată într-un litigiu dintre o autoritate publică și o persoană de drept privat, când acest litigiu se referă la măsuri luate de către autoritatea publică în exercitarea autorității sale de stat.

² În cazul Waidmann/Sonntag (21 aprilie 1993, Volker Sonntag v Hans Waidmann, Elisabeth Waidmann și Stefan Waidmann), C. E. J. a plecat de la următoarea situație de fapt: Thomas Waidmann, elev al unei școli publice din landul Baden-Wuerttemberg a suferit, la data de 8 iunie 1984, în timpul unei excursii școlare în Italia, un accident mortal, în munți. Profesorul însoțitor, dl. Volker Sonntag a fost trimis în judecată în fața Tribunalului Penal din Bolzano, pentru ucidere din culpă. Părinții și fratele lui Thomas Waidmann au fost introduși în cauză, la data de 22 septembrie 1986, în calitate de parte civilă împotriva profesorului inculpat, în vederea obținerii, în urma condamnării acestuia a unor despăgubiri pentru prejudiciul cauzat.

Încheierea de ședință pronunțată în acest sens, i-a fost comunicată debitorului. La data de 25 ianuarie 1988 a avut loc dezbaterile pe fond, în fața Tribunalului Penal Bolzano. Debitorul a fost reprezentat de un avocat. Prin sentința pronunțată în aceeași zi, debitorul a fost găsit vinovat de ucidere din culpă și a fost condamnat la plata unui avans în valoare de 20 milioane Lire către creditorii și la suportarea cheltuielilor de judecată. Sentința a fost comunicată debitorului și a devenit executorie.

de drept ale statelor contractante, pretențiile privitoare la repararea unui prejudiciu, cauzat ca urmare a comiterii unei fapte penale, sunt considerate, în general, pretenții civile.

Comportamentul unui profesor al unei școli publice, în ceea ce privește supravegherea elevilor într-o excursie organizată de școală nu este considerat, de către legislația majorității Statelor Membre, ca exercitare a autorității de stat, deoarece acesta nu exercită atribuții care derogă de la regulile aplicabile persoanelor de drept privat.

Aceleași principii au fost aplicate și la pronunțarea sentinței C. E. J. din data de 15 februarie 2007 (Lechouritou ș.a)¹.

Pentru delimitare se utilizează în exclusivitate criteriile de drept material. Nu este important felul instanței (civilă , comercială sau de dreptul muncii).

Astfel fiind, Regulamentul se aplică și în cazul în care se valorifică pretenții civile în fața unei instanțe penale sau în caz excepțional în fața unei instanțe administrative. Nu este important nici felul procedurii . Prin urmare, în principiu, și obiectele judecării voluntare (în Austria – Procedura extrajudiciară) sunt cuprinse în domeniul de aplicare, deși numeroase domenii ale judecării voluntare, respectiv ale dreptului extrajudiciar sunt excluse prin dispozițiile art. 1 alin 2 din domeniul competenței materiale a Regulamentului.

De asemenea, pentru aplicarea regulamentului nu prezintă nici o diferență dacă este vorba de măsuri cu caracter definitiv sau provizoriu.

Art.1 alin. 2 exclude în mod expres din sfera de aplicare a Regulamentului nr. 44/2001 anumite domenii, și anume :

- probleme referitoare la starea civilă a persoanei, la capacitatea de folosință și de exercițiu , a reprezentării legale a persoanelor fizice, a regimului bunurilor dobândite în timpul căsătoriei și a dreptului succesiunilor. Cazurile de pensie alimentară sunt însă incluse de către Ordin, în art.5);
- proceduri de faliment;
- proceduri legate de securitatea socială;
- tribunale arbitrale.

4. Procedura recunoașterii și executării în reglementarea Regulamentului nr.44/2001

În cadrul Regulamentului nr. 44/2001 recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești pronunțate în state membre ale U. E., a actelor autentice, a celor asimilate

¹ Litigiul privea masacrarea populației civile, comisă de către soldații forțelor militare germane, la data de 13 decembrie 1943, căreia i-au căzut victime 676 de locuitori ai localității Kalavrita (Grecia).În anul 1995, reclamantul a introdus o acțiune la Polymeles Protodikeio Kalavriton (Tribunalul de Primă Instanță Kalavrita), prin care a solicitat condamnarea Republicii Federale Germania la repararea prejudiciului material și la repararea financiară a prejudiciului moral și a suferinței psihice, care le-au fost cauzate datorită atitudinii forțelor militare germane. Operațiunile întreprinse de forțele militare sunt considerate o exprimare clară a suveranității statale, mai ales din cauză că ele sunt decise în mod unilateral de către autoritățile statale competente și se prezintă ca legate inseparabil de politica externă și de apărare a statelor.

Acțiuni ca acelea, care au stat la baza acțiunii reclamantilor, introduse în fața instanțelor elene, în vederea obținerii de daune, trebuie privite ca rezultat al exercitării autorității de stat de către statul respectiv, la momentul comiterii lor.

acestora, precum și a tranzacțiilor judiciare în materiile expres și limitativ prevăzute de acest act comunitar este reglementată în cadrul capitolului III și IV.

Regulamentul „descifrează” la art. 32 din cuprinsul său înțelesul noțiunii de „hotărâre” ce poate fi recunoscută în România.

La fel ca și în cazul Legii nr. 187/2003 termenul de „hotărâre” înglobează în conținutul său „*lato sensu*” o decizie, o sentință, o ordonanță sau un mandat de executare, precum și stabilirea de către un grefier a cheltuielilor de judecată.

Hotărârile sunt acte pronunțate în exercitarea autorității de stat și produc efecte numai pe teritoriul statului ale cărui instanțe le-au pronunțat. În afara statului ele produc numai efectele admise de către celălalt stat. Altfel nu folosesc decât ca mijloace de probă. În ultimul caz reclamantul ar trebui să introducă o nouă procedură în al doilea stat asupra aceluiași obiect, pentru a-și impune pretențiile în celălalt stat. Instanța celui alt stat ar avea de ales dacă va avea încredere în hotărârea pronunțată de prima instanță sau dacă va iniția o procedură proprie în vederea obținerii probelor. Aceasta ar face circulația hotărârilor judecătorești între state foarte complicată.

Instituția recunoașterii unei hotărâri străine simplifică circulația hotărârilor judecătorești între state, prin aceea că o hotărâre nu este privită în statul străin ca probă, ci tot ca o hotărâre.

Scopul Regulamentului este simplificarea formalităților stabilite pentru recunoașterea și executarea hotărârilor într-un alt stat membru decât cel în care au fost pronunțate, prin aplicarea unei proceduri simple și uniforme. Astfel, sunt stabilite *două principii de bază, și anume: principiul recunoașterii automate, fără nici o altă procedură specială, a hotărârilor pronunțate în statele membre; în cazul în care partea împotriva căreia a fost pronunțată hotărârea contestă recunoașterea, se aplică o procedură specială pentru obținerea unei hotărâri de recunoaștere în alt stat membru decât acela în care s-a pronunțat hotărârea.*

Spre deosebire de modul în care este reglementată procedura recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești pronunțate în state membre ale U. E. în lumina prevederilor Regulamentului nr. 44/2001, Legea nr.105/1992, în art. 166-168 instituie două regimuri, și anume - recunoașterea de drept a hotărârilor judecătorești străine fără îndeplinirea vreunei alte formalități care intervine dacă hotărârile se referă la statutul civil al cetățenilor unde au fost pronunțate sau dacă, fiind pronunțate într-un stat terț, au fost recunoscute mai întâi în statul de cetățenie al fiecărei părți.¹

Pentru hotărârile pronunțate în alte domenii este, însă, necesară recunoașterea judiciară, cu respectarea anumitor cerințe expres prevăzute de legiuitorul român, formalități care în situațiile menționate de Regulament sunt eliminate în vederea înlăturării formalismului excesiv solicitat pentru valorificarea unei hotărâri judecătorești.

Facem precizarea că reglementările cuprinse în Legea nr. 105/1992 sunt aplicabile în vederea recunoașterii hotărârilor judecătorești străine, pronunțate în statele care nu sunt membre ale U. E. și între care nu există reglementări speciale statuate prin convenții internaționale.

4.1.Procedura de recunoaștere a unei hotărâri judecătorești, în reglementarea Regulamentului este la început unilaterală și este apreciată ca eficientă și rapidă.

Conform articolului 33 din actul comunitar hotărârile dintr-un Stat Membru sunt recunoscute de plin drept într-un alt Stat Membru, fără să fie necesare proceduri speciale.

¹ E. Ungureanu, *Recunoașterea hotărârilor străine în România*, Editura Noel, Iași, 1995, p. 20-22.

Prin urmare, instanța sau autoritatea competentă în fiecare stat să soluționeze solicitările¹ verifică formal documentele anexate cererii. În vederea asigurării eficienței acestei proceduri, un model de certificat cuprinzând toate informațiile necesare pronunțării unei decizii asupra recunoașterii sau executării este prezentat de Regulament (Anexele 5 și 6 la Regulament). Acest certificat trebuie să fie completat și eliberat de instanța sau autoritatea care a pronunțat hotărârea sau a întocmit sau înregistrat actul autentic și depus la instanța sau autoritatea din alt stat membru care solicită recunoașterea sau executarea.

Este foarte important de reținut principiul conform căruia hotărârea străină nu poate fi verificată cu privire la constatările de fapt în nici o situație, nici chiar atunci când aceste constatări de fapt stau la baza stabilirii competenței instanței care a pronunțat hotărârea.

Articolul 33 din Regulament menționează cele două forme de recunoaștere, principală și incidentală, aceasta din urmă intervenind în situația în care se invocă acest aspect în cadrul unei acțiuni într-o instanță dintr-un stat membru care depinde de determinarea unei chestiuni incidentale de recunoaștere.

Numai dacă însăși recunoașterea este obiectul procedurii, fiecare dintre părți poate cere conform Art. 33 alin. (2) o constatare judecătorească a recunoașterii. Procedura de constatare de sine stătătoare este importantă în cazul hotărârilor de constatare, pentru că aceste hotărâri nu pot fi executate.

În caz de litigiu, orice parte interesată care invocă recunoașterea unei hotărâri ca titlu principal poate, în conformitate cu procedurile prevăzute, să ceară o decizie în sensul recunoașterii hotărârii.

Articolul 36 din Regulament prevede în mod expres că hotărârea statului străin nu trebuie sub nici o formă verificată în ceea ce privește fondul. A doua instanță verifică doar existența sau inexistența respectării condițiilor de formă. A doua instanță nu are dreptul să verifice corectitudinea fondului.

În cazul în care hotărârea a cărei recunoaștere se cere a fost atacată cu apel ordinar, instanța de recunoaștere poate suspenda acțiunea până la soluționarea apelului.

Hotărârea străină produce apoi în statul de executare aceleași efecte ca în statul de origine, chiar dacă aceste efecte juridice sunt necunoscute în statul de executare.

Conform Regulamentului toate sentințele judecătorești în cauze civile și comerciale din statele membre sunt recunoscute și executate, chiar dacă sentința are la bază o situație pur internă.

4.2. Cazurile în care intervine refuzul recunoașterii hotărârilor judecătorești străine

O hotărâre nu poate fi recunoscută, pentru următoarele motive enumerate expres și limitativ în articolele 34 și 35 alin. (1) din Regulament, și anume în șase cazuri, după cum urmează:

1. Excepția de ordine publică² este reglementată în articolul 34 alin. (1).

Apare în situația în care considerentele hotărârii și conținutul procedurii pe care s-a bazat sunt vădit contrare valorilor fundamentale ale statului în care trebuie recunoscută și executată. Cum se presupune că toate Statele Membre UE se bazează pe același sistem de valori, contradicția cu ordinea publică nu poate fi invocată ca motiv de refuz al recunoașterii decât în cazuri absolut excepționale. Totodată trebuie să subliniem că standardele Convenției Europene a Drepturilor Omului trebuie privite ca făcând parte integrantă din

¹ Anexa 2 a Regulamentului cuprinde o listă a instanțelor sau autorităților din statele membre.

² Pentru detalii cu privire la ordinea publică de drept internațional privat, vezi V. Babiuc, *Ordinea publică de drept internațional privat în practica arbitrală*, în Revista Română de Drept Privat nr. 1/2007, p. 53-73.

ordinea noastră publică de drept internațional privat, motiv pentru care ele trebuie impuse chiar dacă legile sau hotărârile străine aparțin unor state necontractante. Nu are mare importanță practică modalitatea „tehnică” prin care o autoritate română evită încălcarea drepturilor sau a libertăților fundamentale garantate prin C. E. D. O. Se poate la fel de bine invoca primatul Convenției europene a drepturilor omului, după cum, mai riguros, s-ar putea susține că dispozițiile și standardele Convenției au fost integrate în conceptul de ordine publică internațională a forului. În consecință, ordinea publică de drept internațional privat este cea care se opune aplicării în România a unei legi străine, care, prin conținutul ei, ar produce „efecte stânenjitoare”, aducând atingere unor drepturi sau libertăți fundamentale de natura celor garantate prin Constituție sau prin documente internaționale la care România este parte.

Curtea Europeană de Justiție a admis refuzul recunoașterii din motivul excepției de ordine publică în următorul caz:

Împotriva d-lui Krombach a fost începută o procedură de cercetare în Germania, pentru decesul fetei în vârstă de 14 ani, de cetățenie franceză. Ulterior, procedura a fost suspendată.

Ca urmare a unei plângeri penale formulate de dl. Bamberski, tatăl tinerei fete, a fost începută o procedură de cercetare și în Franța, instanțele franceze considerând că sunt competente în virtutea faptului că victima era de cetățenie franceză, iar acțiunea penală a fost introdusă în fața Curții de Jurați din Paris.

Acțiunea penală și acțiunea civilă formulată de către tatăl victimei (numită în continuare procedură de adeziune), au fost comunicate dlui Krombach. Deși s-a dispus ca dl. Krombach să se prezinte în fața instanței, el nu s-a prezentat la dezbaterile de fond. Prin urmare, Cour d'Assises din Paris a aplicat procedura judecării în lipsă, reglementată în Art. 627 și următoarele din Codul de Procedură Penală francez. Conform Art. 630 din Codul respectiv, nici un avocat al apărării nu poate să se înfățișeze în numele acuzatului lipsă, iar Cour d'Assises s-a pronunțat fără să-l audieze pe avocatul apărării, mandatat de dl. Krombach să-l reprezinte și a pronunțat o sentință, la data de 9.3.1995 prin care acesta a fost condamnat la 15 de ani de închisoare, după ce a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii de vătămare corporală care a avut ca urmare moartea victimei, fără intenția de a o ucide. Prin hotărârea din 13 martie 1995, Cour d'Assises, s-a pronunțat cu privire la acțiunea civilă și a dispus, de asemenea în lipsă, ca dl. Krombach să plătească d-lui Bamberski daune în cuantumul de 350.000 FRF.

C. E. J. a considerat că: „Aplicarea excepției de ordine publică prevăzută la Art. 27, alin. (1) din Convenției (acum: 34 alin. (1) din Regulament) poate fi avut în vedere doar în situația în care recunoașterea sau executarea hotărârii pronunțate într-un alt stat contractant (acum: Membru) ar putea fi contrară ordinii de drept din statul în care se solicită executarea într-o măsură inacceptabilă, deoarece încalcă un principiu fundamental. Pentru a fi respectată interzicerea oricărei re-examinări a fondului unei hotărâri străine, încălcarea respectivă ar fi trebuit să constituie o nerespectare manifestă fie a statului de drept, conceptualizat ca esențial în cadrul ordinii de drept a statului în care se solicită executarea, fie a unui drept recunoscut ca fiind fundamental în cadrul respectivei ordini de drept”.

Dreptul la apărare are un caracter fundamental conform tradițiilor constituționale comune ale statelor membre și figurează printre elementele fundamentale ale unui proces echitabil, conform art. 6 C. E. D. O. (paragrafele 38 și 39 ale deciziei). Îmbogățind conținutul ordinii publice internaționale a statelor membre, dreptul comunitar contribuie astfel la delimitarea excepției considerate până în prezent un concept pur național.

De asemenea, de fiecare dată când o dispoziție materială esențială a dreptului comunitar este în cauză, excepția de ordine publică este „apropriată” de sistemul juridic comunitar.

2. Necomunicarea corespunzătoare a actului de sesizare a instanței face obiectul de reglementare al articolului 34 alin. (2), și anume vizează situația în care dacă actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent nu a fost comunicat pârâtului, care nu s-a înfățișat în timp util și într-o manieră care să-i permită acestuia să-și pregătească apărarea¹, dacă pârâtul nu a introdus o acțiune împotriva hotărârii atunci când a avut posibilitatea să o facă².

Hotărârile străine pronunțate fără ca dl. Krombach, pârâtul să se fi putut apăra nu sunt recunoscute. Dacă s-a pronunțat o hotărâre, iar pârâtul nu a fost informat deloc sau nu a fost informat la timp, atunci el poate invoca acest motiv în cadrul procedurii de recunoaștere, cu condiția să nu fi putut face acest lucru prin intermediul unei căi de atac (de pildă printr-un apel împotriva hotărârii) încă din timpul procedurii inițiale.

Faptul dacă pârâtului actul de sesizare a instanței i-a fost comunicat în timp util sau nu, depinde de timpul pe care l-a avut pentru a-și pregăti apărarea. Un proces civil în străinătate are nevoie de o perioadă mai lungă de pregătire - trebuie căutat eventual un avocat în străinătate sau efectuate traduceri.

Pârâtului trebuie să îi fie comunicat actul de sesizare a instanței și de așa manieră încât să-și poată organiza apărarea. Comunicarea actului de sesizare a instanței într-o limbă pe care pârâtul nu o cunoaște, se consideră a nu fi fost făcută într-o manieră care să-i permită să se poată apăra.

Poate constitui un motiv de nerecunoaștere dacă nu i s-a pus deloc la dispoziție actul de sesizare a instanței, pentru că astfel a fost încălcat și Art. 6 C. E. D. O. Faptul dacă pârâtul a luat cunoștință efectiv despre actul comunicat, în timp util și în mod corespunzător, nu este decisiv (16 iunie 1981, Klomps/Michel).

Pârâtul invocă acest motiv de refuz numai dacă nu a putut aduce în discuție acest motiv în procedura inițială. În situația în care neglijează acest aspect, nu mai poate invoca acest motiv privind comunicarea nici în procedura de recunoaștere³.

¹ Virgula între necomunicarea citației/actului de sesizare și necomunicarea hotărârii înseamnă că comunicarea defectuoasă a citației/actului de sesizare se remediază în cazul comunicării corecte a hotărârii

² Curtea Europeană de Justiție s-a pronunțat în cazurile Krombach și Klomps/Michel.

³ Se impune evocată și Hotărârea din 14 decembrie 2006 ,C-283/05 , ASML Netherlands BV în contradictoriu cu Semiconductor Industry Services GmbH. C. E. J. a fost sesizată de Oberster Gerichtshof (Austria) în cadrul procedurii pronunțării hotărârilor preliminare (interpretare) în contextul în care reclamanta, societate comercială de drept olandez, a solicitat recunoașterea și executarea în Austria a unei hotărâri pronunțate de o instanța olandeză în urma unei proceduri de judecată în care pârâtei, societate comercială de drept comercial, i-a parvenit citația după ședința de judecată și nu i s-a comunicat hotărârea, care a devenit irevocabilă prin nerecurare. Instanța austriacă a întrebat în esență dacă art. 34 pct. 2 și în special expresia <atunci când a avut posibilitatea să o facă > presupune că acțiunea să îi fi fost notificată sau comunicată în mod legal pârâtei sau dacă este suficient ca acesta din urma să fi avut cunoștință de existența hotărârii în etapa procedurii de executare desfășurată în statul solicitat. Răspunzând întrebării formulate, Curtea a hotărât că art. 34 pct. 2 din Regulament trebuie interpretat în sensul că un reclamant nu poate fi în măsura să exercite o cale de atac împotriva unei hotărâri pronunțate în lipsă cu privire la el decât dacă a avut efectiv cunoștința de conținutul acesteia, pe calea notificării sau comunicării efectuate în timp util pentru a-i permite să se apere în fața instanței din statul de origine. În acest sens,

În mod obișnuit, debitorul din titlu valorifică în al doilea stat două motive de respingere a procedurii de punere în executare, și anume: respingerea ascultării judiciare în primul stat și încălcarea ordinii publice în cel de-al doilea stat.

Cu privire la încălcarea apărării sale juridice, art. 34 pct. 2 din Regulament a adus comparativ cu art. 27 pct. 2 din Convenția Europeană privind Competența Instanțelor și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială restricții esențiale în sarcina debitorului titlului. În cazul în care debitorul nu se prevalează de posibilitatea de a utiliza un mijloc de drept în primul stat, deși ar fi avut această șansă, nu se mai poate prevala în cel de-al doilea stat de încălcarea dreptului său de a fi ascultat.

3. Hotărârile ireconciliabile, ca și motiv de refuz de recunoaștere și executare, face obiectul de reglementare al articolului 34 alin. (3).

Dacă hotărârea care trebuie recunoscută și o hotărâre a statului unde trebuie recunoscută produc efecte contradictorii, hotărârea nu poate fi recunoscută. Nu este esențial, care dintre hotărâri a fost pronunțată prima. Se poate ivi acest caz în situația în care hotărârea este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată într-un litigiu între aceleași părți în statul membru în care se solicită recunoașterea sau în cazul în care aceasta este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată anterior într-un alt stat membru sau într-un terț stat în cazul în care acțiunile privesc aceeași cauză și sunt introduse între aceleași părți, cu condiția ca hotărârea anterioară să întrunească condițiile necesare pentru a fi recunoscută în statul membru căruia i se solicită recunoașterea.

Refuzul în materia recunoașterii și executării unei hotărâri judecătorești poate să intervină și în alte situații, ca de exemplu dacă sunt nesocotite dispozițiile referitoare la competența de drept internațional privat în materia asigurărilor, dreptului consumatorilor și dreptului muncii

Totodată, un caz de refuz în acest domeniu este acela dacă la baza pronunțării hotărârii în statul parte la o convenție anterioară (în baza art. 72 din Regulamentul Bruxelles I) au stat normele de competență (reziduală) interne de drept internațional privat, care nu pot fi invocate în U. E.¹.

Motivele pentru refuzul recunoașterii, respectiv punerii în executare a unei hotărâri judecătorești străine nu se verifică din oficiu în primă instanță, ci depind de obiecțiile unei părți într-o cale de atac (art. 41, 46).

4.3. Procedura de executare a hotărârilor judecătorești

Dacă un creditor vrea să execute o creanță constatată printr-o hotărâre judecătorească pronunțată în alt stat, atunci formulează o cerere de *exequatur* privind

Regulamentul urmărește, pe de o parte, ca pârâtul să nu aibă o atitudine pasivă în cursul judecării, pentru a invoca mai apoi, în cursul executării, încălcarea drepturilor sale procesuale în procedura inițială, dar și, pe de altă parte, ca pârâtul să fie efectiv în măsură să își valorifice aceste drepturi procesuale. Respectarea acestor drepturi presupune ca pârâtul să cunoască și conținutul hotărârii, dar exigențele privind îndeplinirea tuturor condițiilor legale în ce privește comunicarea acțiunii nu se oglindesc în exigențe la fel de stricte în ceea ce privește comunicarea hotărârii, fiind numai necesară cunoașterea conținutului sau pentru a se putea apăra. În *Legislație comunitară privind cooperarea judiciară în materie civilă și comercială*, ediție îngrijită și adnotată de lector univ. dr. Aurel Ciobanu – Dordea, Editura C. H. Beck, București, 2007, pg. 113 – 114.

¹ în Belgia: articolul 15 din Codul Civil și articolul 638 din Codul Judiciar în Germania: articolul 23 din Codul de Procedură Civilă în Grecia, articolul 40 din Codul de Procedură Civilă; în Franța: articolele 14 și 15 din Codul Civil (*Code civil*); în Italia: articolele 3 și 4 din Legea 218 din 31 mai 1995.

hotărârea străină, în Statul Membru de executare. Competența este determinată de locul de domiciliu al părții împotriva căreia se cere executarea sau de locul executării.

Regulamentul prevede condiții procedurale privind cererea de executare formulată de către creditor, în sensul că în acord cu prevederile art. 40 din regulament creditorul i se va solicita să înmâneze autorităților competente din statul de executare o serie de înscrisuri și anume o copie a hotărârii care să întrunească condițiile necesare în vederea stabilirii autenticității¹ acesteia, certificatul² menționat la art. 54, fără a se aduce atingere art. 55. Instanța³ sau autoritatea competentă din statul membru în care s-a pronunțat hotărârea eliberează, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, un certificat conform modelului din anexa V la prezentul Regulament.

În caz de neprezentare a certificatului prevăzut la art. 54, instanța sau autoritatea competentă poate să fixeze un termen pentru prezentarea acestuia sau să accepte un document echivalent sau, în cazul în care consideră că dispune de suficiente informații, să se dispenseze de prezentarea acestui document. La cererea instanței sau a autorității competente, se prezintă traducerea documentelor. Traducerea este certificată de o persoană autorizată în acest sens într-unul din statele membre. Nu se solicită nici o legalizare sau altă formalitate echivalentă în cazul documentelor menționate.

Asupra acestei cereri va decide instanța Statului Membru de executare, prin intermediul unei hotărâri. Menționăm că procedurile de executare sunt reglementate de legislația statului de executare⁴.

Instanța verifică condițiile recunoașterii și executării, care sunt la fel, și pronunță o hotărâre prin care declară hotărârea în cauză executorie, hotărâre prin care, implicit, hotărârea este și recunoscută. Declararea ca executorie constituie recunoașterea hotărârii. Odată declarat fiind caracterul executoriu, atunci hotărârea poate fi executată în Statul Membru, la fel ca o hotărâre pronunțată în respectivul stat.

¹ Prin aceasta s-a urmărit împiedicarea creditorului de rea-credință să pună în executare de mai multe ori același titlu împotriva debitorului.

² Una dintre problemele care aduceau neajunsuri în materia punerii în executare a hotărârilor străine era, înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului, împrejurarea că hotărârile pronunțate în diferite state sunt formulate în mod diferit, astfel încât dispoziția referitoare la executarea silită, din cuprinsul dispozitivului hotărârii era dificil de identificat. Tocmai pentru înlăturarea acestui inconvenient Regulamentul stabilește un formular unic pentru Europa. În acest formular instanța de origine trebuie să menționeze toate datele importante ale hotărârii ce trebuie pusă în executare (a se vedea Anexa V din cuprinsul Regulamentului).

³ În cazul hotărârilor judecătorești pronunțate în România și pentru care se solicită încuviințarea executării într-un alt stat membru al Uniunii Europene, competența de a emite, potrivit art. 54 din Regulamentul nr. 44/2001, certificatul prevăzut în anexa V din același regulament aparține primei instanțe. În cazul în care, potrivit art. 57 din Regulamentul nr. 44/2001, se solicită încuviințarea executării pe teritoriul unui alt stat membru al Uniunii Europene a unui act autentic, executoriu potrivit legii române, competența de a emite certificatul prevăzut în anexa VI din același regulament aparține judecătoriei în a cărei circumscripție se află emitentul actului. În cazul în care se solicită încuviințarea executării pe teritoriul unui alt stat membru al Uniunii Europene a unei hotărâri pronunțate de instanța română, în condițiile legii, pentru încuviințarea unei tranzacții judiciare, competența de a emite, potrivit art. 58 din Regulamentul nr. 44/2001, certificatul prevăzut în anexa V din același regulament aparține acelei instanțe.

⁴ Cu privire la executarea titlurilor executorii în materie civilă, vezi I. Leș, *Legislația executării silite. Comentarii și explicații*, Editura C. H. Beck, București, 2007, p. 80 și urm.

Dacă sunt îndeplinite condițiile formale necesare, instanța trebuie să declare executorie hotărârea fără alte verificări și fără concluziile părții împotriva căreia se cere executarea. Oricare dintre părți poate să facă apel, însă numai împotriva hotărârii asupra cererii de executare, în termen de o lună sau 2 luni¹ de la înmânarea titlului executoriu. În Anexa 4 sunt prevăzute exhaustiv recursurile admise în statele membre împotriva deciziei pronunțate în apel.

Aceleași motive prevăzute în cazul refuzului recunoașterii sunt valabile și pentru respingerea cererii de investire cu formulă executorie.

Titlul executoriu poate fi pronunțat parțial pentru anumite părți din hotărâre.

În cazul în care o hotărâre trebuie să fie recunoscută în conformitate cu prezentul regulament, nimic nu îl împiedică pe reclamant să ceară aplicarea de măsuri provizorii, inclusiv de conservare, în conformitate cu legea statului membru căruia i se solicită aceasta, fără cerere de titlu executoriu în temeiul art. 41. Titlul executoriu incumbă autorizarea luării oricăror măsuri de conservare. Pe durata termenului prevăzut pentru apel împotriva titlului executoriu și până la pronunțarea unei hotărâri în cazul acestui apel nu pot fi aplicate măsuri de executare altele decât cele de conservare a proprietăților părții împotriva căreia se urmărește executarea.

În Regulament există o prevedere specială care are ca obiect hotărârea pronunțată în străinătate care dispune efectuarea unei plăți periodice ca penalitate. În acest caz această sentința este executorie în statul membru în care se urmărește executarea numai dacă suma ce urmează să fie plătită a fost stabilită în mod definitiv de instanțe din statul membru de origine.

Nici o garanție, cauțiune sau depozit, indiferent de formă, nu pot fi impuse unui cetățean care solicită într-un stat membru executarea unei hotărâri pronunțate într-un alt stat membru, pe motivul că este cetățean străin sau că nu își are domiciliul sau reședința în statul în care cere executarea.

În acord cu prevederile articolului 52 în cadrul acțiunii introduse pentru emiterea unui titlu executoriu, nu poate fi percepută în statul membru în care se urmărește executarea nici o cheltuială, taxă sau onorariu calculat proporțional cu valoarea litigiului în cauză.

Regulamentul cuprinde în anexe formulare standardizate care sunt menite să limiteze necesitatea traducerilor. Formularele fac parte integrantă din Regulament.

La verificarea temeiurilor de competență, instanța română este legată de constatări de fapt pe baza cărora instanța din statul membru de origine și-a întemeiat competența.

Competența instanței din statul membru de origine nu poate fi revizuită. Criteriul ordinii publice de la pct. 1 din art. 34 nu poate fi aplicat normelor în materie de competență.

Judecătorul de la instanța de fond trebuie să verifice numai îndeplinirea condițiilor formale ale unei declarații de punere în executare. El nu are dreptul de a verifica hotărârea din punct de vedere material cu privire la motivele de refuz. Debitorul care este chemat doar în cadrul procedurii de atac prin căile legale se poate opune cu un mijloc de drept și în cadrul acesteia poate depune dovezi, conducând la o procedură contradictorie.

Cu ocazia exercitării căii de atac, instanța care judecă calea de atac are dreptul să verifice și alte condiții și motive de respingere, care nu au fost valorificate în calea legală.

¹ În funcție de statul membru în care își are reședința persoana împotriva căreia s-a pronunțat hotărârea, același sau diferit de statul membru în care a fost pronunțată respectiva hotărâre.

O verificare ulterioară a hotărârii pronunțate în primul stat este în principiu exclusă, și anume atât cu privire la cauza în sine, cât și cu privire la competența internațională, și anume chiar și atunci când instanța din primul stat a încălcat de exemplu prevederile art.26 alin.2 privitoare la verificarea din oficiu a competenței în cazul în care pârâtul nu aderă. Ceea ce poate face obiectul unei verificări ulterioare este încălcarea unei competențe exclusive, conform art.22 și a competenței instanțelor cu privire la protecția asiguraților și consumatorilor (art. 35). În favoarea angajaților nu este prevăzută posibilitatea unei verificări ulterioare, fapt care este motivat prin aceea că de regulă angajatul are poziția procesuală a reclamantului.

Hotărârea pronunțată în străinătate nu poate fi revizuită pe fond în nici o situație. Aceasta dispoziție o găsim și în reglementarea din Legea nr. 105, și anume în articolul 169.

A doua instanță nu are, conform articolului 41, permisiunea de a verifica dacă există motive pentru refuzul recunoașterii, ci trebuie să declare în mod automat caracterul executoriu.

4.4. Procedura de executare în cazul actelor autentice și a tranzacțiilor judiciare

În acord cu prevederile art. 57 din Regulament **documentele întocmite sau înregistrate oficial ca acte autentice** și care sunt executorii într-un stat membru sunt, la cerere, declarate executorii într-un alt stat membru, în conformitate cu procedura prevăzută de art. 38 și următoarele. Instanța la care se depune un apel în temeiul art. 43 sau 44 refuză sau revocă titlul executoriu numai dacă executarea actului este vădit contrară ordinii publice din statul membru solicitat.

Sunt considerate drept „acte autentice” în sensul mai sus menționat și înțelegerile referitoare la obligațiile de întreținere încheiate cu autoritățile administrative sau autentificate de către acestea.

La fel ca și hotărârile judecătorești prezentate de către creditor și actele autentice trebuie să îndeplinească condițiile necesare pentru stabilirea autenticității sale în statul membru de origine.

Autoritatea competentă a unui stat membru în care a fost întocmit sau înregistrat un act autentic eliberează, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, un certificat conform modelului din anexa VI la prezentul Regulament.

În acord cu dispozițiile articolului 58 **tranzacțiile judiciare** care au fost aprobate de o instanță în cursul unui proces și care sunt executorii în statul membru în care au fost încheiate sunt executorii în statul membru solicitat în aceleași condiții ca și actele autentice. Instanța sau autoritatea competentă dintr-un stat membru în care a fost aprobată o tranzacție judiciară eliberează, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, un certificat conform modelului din anexa V la prezentul Regulament.

Din textele Regulamentului rezultă că recunoașterea este prevăzută numai pentru hotărârile judecătorești, în timp ce pentru tranzacțiile judiciare și actele autentice se vorbește numai despre executarea acestora¹.

4.5. Locul Regulamentului nr. 44/2001 în ierarhia instrumentelor interne, comunitare și internaționale în domeniul recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești

Forța juridică a instrumentelor interne, comunitare și internaționale pe care România le-a ratificat în domeniul recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești trebuie

¹ Aceasta este o consecință a faptului că tranzacțiile și documentele autentice nu pot conține conform mai multor legislații, constatări privind validitatea, Walter Rechberger, *Cooperarea judiciară în materie civilă și comercială. Manual*, Centrul de competență juridică, p. 178.

respectată atât în soluționarea problemelor de drept intern cât și în tranșarea litigiilor pe plan european, respectiv internațional.

Ierarhia instrumentelor interne, comunitare și internaționale este obligatorie în materia recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești, aplicabilitatea fiecărei categorii de prevederi fiind în funcție de împrejurarea dacă hotărârea a cărei recunoaștere sau executare se solicită în România a fost pronunțată de instanța unui stat membru al U. E. sau a unui stat nemembru.

După momentul în care țara noastră a aderat la Uniunea Europeană în raporturile cu statele membre ale Uniunii Europene, în materia recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești pronunțate într-un stat membru al U. E. și care sunt invocate în țara noastră, urmează să se aplice prevederile Regulamentului C. E. nr. 44/2001 în materiile strict și expres dezvoltate de acest act comunitar.

Regulamentul nr. 44/2001 cuprinde prevederi prin care sunt reglementate relația juridică dintre Regulament și alte instrumente comunitare și internaționale care vizează aceleași materii ca și Regulamentul.

Prin urmare, ierarhia diferitelor reglementări în domeniul care ne interesează și care vizează aceeași sferă de aplicare este tranșată tocmai în conținutul Regulamentului.

Astfel fiind, se arată în articolul 67 din Regulament că acesta nu aduce atingere aplicării dispozițiilor care reglementează competența, precum și recunoașterea și executarea hotărârilor în chestiuni specifice conținute de instrumentele comunitare sau de legislațiile naționale armonizate în conformitate cu aceste instrumente.

În articolul 68 se precizează că prezentul Regulament înlocuiește, în relațiile între statele membre, Convenția de la Bruxelles, exceptându-se cazul teritoriilor statelor membre care intră în sfera de aplicare teritorială a acelei convenții și care sunt excluse din prezentul Regulament în conformitate cu art. 299 din Tratat. În măsura în care prezentul regulament înlocuiește dispozițiile Convenției de la Bruxelles în relațiile între statele membre, orice referire la această convenție este înțeleasă ca referire la prezentul Regulament. Conform Art. 1 alin. (3), prin noțiunea de „Stat Membru” este definit fiecare Stat Membru, cu excepția Regatului Danemarcei¹.

În privința **raportului juridic dintre Convenția de la Lugano, Convenția de la Bruxelles și Regulamentul Bruxelles I** reglementările care devin aplicabile sunt cele cuprinse în articolul 54 b din cadrul Convenției de la Lugano. În acord cu prevederile acestui articol este statuată relația între Convenția de la Lugano și Convenția de la Bruxelles.

După cum am văzut, conform Art. 68 alin. (2) din Regulamentul Bruxelles I, orice trimitere la Convenția de la Bruxelles trebuie înțeleasă ca o trimitere la Regulamentul Bruxelles I. Astfel fiind, concluzia este că prevederile art. 54 b se aplică și în relația statelor parte la Regulamentul Bruxelles I cu statele parte la Convenția de la Lugano.

În articolul 54 b se arată că prezenta Convenție nu trebuie să aducă atingere aplicării de către Statele Membre ale Comunităților Europene a Convenției privind competența și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, semnată la Bruxelles în data de 27 septembrie 1968, precum și Protocolului privind interpretarea acestei Convenții de către Curtea Europeană de Justiție, semnat la Luxemburg în data de 3 iunie 1971, așa cum a fost

¹ Trebuie ținut seama, în orice caz, că ulterior, prin Convenția între Comunitatea Europeană și Regatul Danemarcei, privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (J. O. nr. L 299 din 16.11.2005), domeniul de aplicare al Regulamentului a fost extins pentru a include și Danemarca.

modificat prin Convențiile de aderare la respectiva Convenție și de Protocolul menționat anterior, semnate de statele în curs de aderare la Comunitățile Europene, toate aceste Convenții și Protocele fiind denumite, în cele ce urmează, „Convenția de la Bruxelles”.

Cu toate acestea, prezenta Convenție trebuie să fie aplicată în orice caz:

(a) în chestiuni de competență judiciară, atunci când pârâtul își are domiciliul pe teritoriul unui stat contractant care nu este membru al Comunităților Europene, sau atunci când prin Art. 16 sau Art. 17 din prezenta Convenție li se conferă o astfel de competență instanțelor acestui stat contractant;

(b) în caz de litispendență sau conexitate, așa cum se prevede la Art. 21 și Art. 22, când procedurile sunt instituite într-un stat contractant care nu este membru al Comunităților Europene și într-un stat contractant care este membru al Comunităților Europene;

(c) în chestiuni de recunoaștere și de executare, când fie statul de origine, fie statul solicitat nu sunt membre ale Comunităților Europene.”

În ceea ce privește **raporturile juridice ale Regulamentului nr. 44/2001 cu dreptul comunitar** trebuie să reținem prevederile art. 67, conform cărora Regulamentul nu trebuie să aducă atingere aplicării dispozițiilor privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materii speciale, prevăzute în reglementările existente și viitoare de drept comunitar (de exemplu: Regulamentul C. E. privind marca comunitară).

În privința relației Regulamentului nr. 44/2001 cu tratatele bilaterale și multilaterale precizăm că în măsura în care au fost încheiate Convenții bi – și multilaterale între Statele Membre acestea sunt înlocuite în principiu de dispozițiile Regulamentului.

În acord cu prevederile art. 71 din Regulament, acest act comunitar nu aduce atingere convențiilor bi – și multilaterale încheiate între Statele Membre și care reglementează competența, recunoașterea sau executarea hotărârilor în anumite domenii speciale.

În regulamentul sunt precizate expres și limitativ convențiile încheiate între diferite state membre care urmează să-și înceteze aplicabilitatea din momentul intrării în vigoare a Regulamentului, în articolul 70 precizându-se că aceste convenții continuă să își producă totuși efectele în chestiunile în care Regulamentul nu este aplicabil.

Acestea continuă să aibă efect în cazul hotărârilor pronunțate și al documentelor întocmite sau înregistrate oficial ca acte autentice înainte de intrarea în vigoare a prezentului Regulament.

În cuprinsul articolului 71 din Regulament se arată că acesta nu afectează convențiile la care statele membre sunt părți și care reglementează competența, recunoașterea sau executarea hotărârilor în anumite chestiuni specifice. Prin urmare, în situația în care între România și state care sunt membre ale U. E. există perfectate în domeniul recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești convenții bi sau multilaterale care reglementează alte domenii decât cele expres și limitativ vizate de Regulament se vor aplica acele convenții.

Pentru o interpretare uniformă, s-a stabilit prin Regulament că hotărârile pronunțate într-un stat membru de o instanță care își exercită competența în temeiul unei convenții referitoare la o anumită chestiune sunt recunoscute și executate în celelalte state membre în conformitate cu prezentul Regulament.

În cazul în care o convenție referitoare la o anumită chestiune, la care sunt părți atât statul membru de origine cât și statul membru solicitat, stipulează condiții de recunoaștere sau executare a hotărârilor, se aplică acele condiții. În orice caz, pot fi aplicate dispozițiile din prezentul Regulament privind procedura de recunoaștere și executare a hotărârilor.

Regulamentul nu afectează acordurile prin care statele membre s-au angajat, înainte de intrarea în vigoare a prezentului regulament, în conformitate cu art. 59 din Convenția de la Bruxelles, de a nu recunoaște hotărârile pronunțate, în special în alte state contractante părți la acea Convenție, împotriva pârâților care își au domiciliul sau reședința obișnuită într-o țară terță dacă, în cazurile prevăzute de art. 4 din Convenție, hotărârea nu s-a putut baza decât pe un considerent de competență menționat în al doilea paragraf al art. 3 din acea Convenție.

După cum am menționat mai sus, în măsura în care în această materie, există reglementari speciale cuprinse în convenții internaționale în domenii care nu sunt vizate de Regulamentul nr. 44/2001 se vor aplica dispozițiile convenționale respective. Amintim că în temeiul art. 11 alin 2 din Constituția României, convențiile internaționale la care România este parte sunt de imediată aplicabilitate.

În același mod ca și Regulamentul nr. 44/2001 și convențiile multilaterale și bilaterale precizează aplicarea în timp a prevederilor lor cu privire la recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești pronunțate de instanțe din alte state.

În raporturile dintre România și state care **nu sunt membre ale U. E.**, în materia recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești străine urmează să se aplice prevederile convențiilor bilaterale și multilaterale la care țara noastră și statul solicitant sunt părți contractante.

În cazul în care între țara noastră și un alt stat care **nu este membru al U. E. nu există nici un instrument internațional** care să reglementeze procedura recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești urmează să se facă aplicarea prevederilor Legii nr. 105/1992, această lege cuprinzând regulile de determinare a legii aplicabile în cazul raporturilor juridice cu element de extraneitate, precum și normele de procedură în litigii privind raporturi de drept internațional privat.

Dispozițiile **Legii nr. 105/1992 se aplică în această materie și în raporturile cu statele membre ale Uniunii Europene în acele materii care nu sunt reglementate de Regulamentul nr. 44/2001 .**

Respectarea ierarhiei acestor instrumente interne și internaționale este obligatorie pentru stabilirea prevederilor care se aplică în materia recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești străine, având consecințe deosebit de importante nu numai din punct de vedere teoretic, dar mai ales în practica instanțelor judecătorești.